

**Міністерство освіти і науки України,
Мукачівський державний університет,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара**

Збірник тез доповідей

I Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції

16 квітня 2026 року

МУКАЧЕВО-2026

УДК 001.89:373.2.013:376.013(043.2)

НЗ4

Наукові пошуки молоді в галузі дошкільної та спеціальної освіти: збірник тез доповідей I Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції (16 квітня 2026 р., Мукачєво) / За заг. Ред. В.В. Іванової. Мукачєво: Вид-во МДУ, 2026. 153с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від «22» квітня 2026 р.)**

Рецензент:

Зданевич Лариса Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти, психології і фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників I Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції, у яких висвітлено актуальні напрями розвитку дошкільної освіти в Україні та світі, розкрито сучасні підходи до організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, проаналізовано психолого-педагогічні аспекти розвитку дітей раннього та дошкільного віку. Особливу увагу приділено впровадженню інноваційних технологій навчання і виховання, а також підготовці фахівців дошкільної та спеціальної освіти у закладах вищої освіти, визначенню основних викликів і перспектив їх професійного становлення.

Видання адресоване здобувачам вищої освіти, науковцям, педагогічним працівникам, а також усім, хто цікавиться питаннями розвитку дошкільної та спеціальної освіти.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Редакційна колегія:

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Атрощенко Тетяна Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Попович Оксана Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету, Мукачівський державний університет.

Чекан Оксана Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Кас'яненко Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

© Мукачівський державний університет, 2026

©Кафедра дошкільної та спеціальної освіти, 2026

<i>Ковбаско Катерина Золтанівна,</i> ПАТОЛОГІЯ У ПОРУШЕННІ ТЕМПУ МОВЛЕННЯ <i>Науковий керівник: Барна Христина Василівна</i>	38
<i>Коваль Наталія Василівна,</i> МОВЛЕННЄВА АКТИВНІСТЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА В УМОВАХ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПІДТРИМКИ <i>Науковий керівник: Чекан Оксана Іванівна</i>	42
<i>Марущинець Олександра Ярославівна,</i> КОМАНДНИЙ ПІДХІД У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ СУПРОВОДІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ <i>Науковий керівник: Вовчок Вікторія Михайлівна</i>	46
<i>Сажина Ірина Олександрівна,</i> ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ МОНІТОРИНГУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ <i>Науковий керівник: Земська Олена Леонідівна</i>	50
<i>Тирон Марина Євгеніївна,</i> ОПТИЧНІ ПОМИЛКИ ЯК ВИД ПОРУШЕННЯ ПИСЬМА У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ <i>Науковий керівник: Шевченко Юлія Михайлівна</i>	56
<i>Фіщенко Ганна Сергіївна,</i> ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ У ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ ДАУНА <i>Науковий керівник: Поліщук Юлія Віталіївна</i>	60
<i>Форкавець Тетяна Степанівна,</i> ВІДКРИТА РИНОЛАЛІЯ ТА НАПРЯМКИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ <i>Науковий керівник: Барна Христина Василівна</i>	65
<i>Чебан Вікторія Миколаївна,</i> МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНИМ СЕРЕДОВИЩЕМ ЗДО В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ <i>Науковий керівник: Коваліна Вероніка Геннадіївна</i>	68
<i>Шабатіна Олександра Олександрівна,</i> МОВЛЕННЄВІ ТА НЕМОВЛЕННЄВІ РОЗЛАДИ У ДІТЕЙ З УРОДЖЕНИМИ РОЗЩЕЛИНАМИ ПІДНЕБІННЯ <i>Науковий керівник: Кашуба Людмила Володимирівна</i>	74
<i>Широких Олександра Олександрівна,</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС <i>Науковий керівник: Шадюк Ольга Іванівна</i>	77
<i>Юричко Дарина Михайлівна,</i> ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА <i>Науковий керівник: Кас'яненко Оксана Миколаївна</i>	81

НАПРЯМ 3

85

*Коваль Наталія Василівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Науковий керівник: Чекан Оксана Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево*

МОВЛЕННЄВА АКТИВНІСТЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА В УМОВАХ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ПІДТРИМКИ

У сучасному освітньому просторі спостерігається зростання уваги до проблеми розвитку мовлення у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра (РАС), що зумовлено підвищенням поширеності даного порушення та необхідністю створення ефективної системи корекційно-розвиткової допомоги. Актуальність проблеми посилюється тим, що мовленнєва активність є базовою умовою формування соціальної взаємодії, адаптації та подальшого навчання дитини, а її порушення значно ускладнює розвиток особистості в цілому.

Науковці наголошують, що мовленнєві порушення у дітей з РАС є поліморфними та можуть варіювати від повної відсутності мовлення або мутизму до наявності окремих слів і фраз, які не виконують повною мірою комунікативної функції. Ю. Скринник зазначає, що для таких дітей характерними є знижена мовленнєва ініціативність, обмежений словниковий запас, труднощі розуміння зверненого мовлення та недостатність соціально-комунікативної взаємодії [5]. Такі особливості зумовлюють низький рівень мовленнєвої активності, що проявляється у відсутності або значному обмеженні самостійного мовленнєвого висловлювання, а також у труднощах підтримання діалогу.

Проблема аутизму висвітлюється та вивчається і в науковій, і в медичній, і в психологічній, і педагогічній літературі. Більшість – це зарубіжні дослідження (Н. Asperger, L. Bender, M. Bristol, S. Harris, B. Hermelin, L. Kanner etc.). В останні десятиріччя в Україні спостерігається зацікавленість цією проблемою як науковцями, так і практиками (Т. Ілляшенко, С. Конопляста, Т. Скрипник, М. Химко, Д. Шульженко) [3, с. 19]. Значний внесок у систематизацію знань про аутизм здійснила українська дослідниця Т. Скрипник, яка узагальнила світовий досвід дослідження феномену аутизму та описала ефективні корекційні підходи роботи з дітьми з РАС [6].

У межах дослідження аутизм розглядається як тяжке порушення психічного розвитку, що характеризується якісними порушеннями соціальної взаємодії, комунікації, обмеженістю інтересів і наявністю стереотипних форм поведінки. Аутистичні розлади визначаються як комплексні порушення розвитку, що охоплюють соціальну, комунікативну, мовленнєву та регуляторну сфери [1; 2]. Такі порушення впливають на всі рівні мовленнєвої діяльності, починаючи від формування мовленнєвого наміру і завершуючи реалізацією висловлювання у конкретній соціальній ситуації.

З позицій психолінгвістики мовленнєва діяльність включає складну систему взаємопов'язаних процесів, що забезпечують формування, кодування та реалізацію мовлення. У дітей з РАС порушується насамперед етап формування мовленнєвого наміру, що зумовлює зниження потреби у спілкуванні та обмеження ініціації комунікації. Також спостерігаються труднощі програмування висловлювання, добору мовних засобів та контролю за мовленнєвою продукцією, що негативно впливає на загальний рівень мовленнєвої активності.

Сучасні психолого-педагогічні дослідження підтверджують, що мовлення дітей з аутизмом має специфічні особливості. Однією з них є порушення модуляції голосу: він може бути монотонним, або навпаки – надмірно гучним і емоційно забарвленим без відповідності ситуації. Мовлення часто представлено ехолаліями, тобто повторенням почутих слів або фраз без розуміння їх змісту.

Також характерним є використання стереотипних мовленнєвих конструкцій, обмеженість спонтанного мовлення та труднощі його ситуативного використання. У деяких випадках спостерігається неправильне використання займенників, зокрема звернення до себе в третій особі [4, с. 36].

Окрім цього, у дітей з РАС суттєво порушується прагматичний компонент мовлення, що проявляється у складнощах встановлення та підтримання діалогу, нерозумінні соціальних правил комунікації, відсутності врахування інтересів співрозмовника та контексту ситуації. Це призводить до зниження ефективності мовленнєвого спілкування навіть за наявності окремих мовленнєвих навичок.

Мовленнєва активність дітей з РАС може умовно розглядатися на кількох рівнях. Низький рівень характеризується відсутністю мовленнєвої ініціативи та переважанням невербальних засобів комунікації. Середній рівень проявляється наявністю ехолалій, стереотипних фраз та ситуативного мовлення. Відносно вищий рівень характеризується використанням простих мовленнєвих конструкцій, однак із порушенням діалогічності, гнучкості та соціальної доцільності мовлення.

Причиною зазначених труднощів є недостатній розвиток комунікативної функції мовлення, що проявляється у зниженій потребі у спілкуванні, труднощах сприймання та інтерпретації соціальних ситуацій, а також обмеженій здатності формувати мовленнєві висловлювання відповідно до контексту. У результаті мовлення не виконує своєї основної функції – забезпечення соціальної взаємодії.

Розвиток мовленнєвої активності дітей з РАС потребує системного, комплексного та індивідуалізованого підходу. Важливу роль у цьому процесі відіграє логопедична підтримка в умовах закладу дошкільної освіти, яка спрямована на формування комунікативної мотивації, активізацію мовлення та розвиток соціальної взаємодії. Ефективність корекційної роботи значною мірою залежить від раннього початку втручання, регулярності занять та узгодженої взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Логопедична робота з дітьми з РАС має поетапний характер. На першому етапі основна увага приділяється формуванню емоційного контакту та довіри

між дитиною і дорослим. Другий етап передбачає розвиток комунікативної мотивації, тобто формування потреби у взаємодії. На третьому етапі здійснюється стимуляція мовленнєвої активності через використання ігрових та візуальних методів. Завершальний етап спрямований на формування діалогічного мовлення та соціально-комунікативних навичок.

Ефективними напрямками логопедичної підтримки є використання альтернативної та додаткової комунікації (PECS, жестова підтримка), візуальних підказок, структурованого навчання, ігрових технологій та моделювання мовленнєвих ситуацій. Застосування цих методів дозволяє підвищити рівень мовленнєвої активності та сприяє формуванню первинних комунікативних умінь у дітей з РАС.

Системний огляд логопедичних втручань, проведений А. Norrelgen та співавторами, підтверджує ефективність раннього та цілеспрямованого корекційного впливу щодо розвитку як експресивного, так і рецептивного мовлення у дітей з РАС [7]. Це підкреслює важливість своєчасної діагностики та раннього втручання як ключових чинників успішної корекційної роботи.

Отже, розвиток мовленнєвої активності у дітей старшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра є складним багатокомпонентним процесом, що потребує системного та індивідуалізованого підходу. Логопедична підтримка із застосуванням сучасних корекційних технологій є ефективним засобом формування комунікативних навичок і підвищення мовленнєвої активності. Її результативність значною мірою залежить від раннього початку втручання, індивідуалізації корекційного процесу та активної взаємодії фахівців і сім'ї дитини.

Література:

1. Базима Н. В. Особливості протікання етапів мовленнєвої діяльності у дітей з аутистичними порушеннями / Н. В. Базима // Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Зб. наук. праць / за ред. В. М. Синьова, О. В. Гаврилова. – Вип. III. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2012. – С. 290–296.

2. Базима Н. В. Породження мовленнєвого висловлювання / Н. В. Базима // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць. – Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – № 15. – С. 27–31.
3. Белова О. Б. Особливості розвитку мовлення у дітей з розладами аутистичного спектру. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2021. Вип. 40. С. 19–27.
4. Кукуруза Г. Психологічна модель раннього втручання: допомога сім'ям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку : монографія. Харків: Точка, 2013. 244 с.
5. Скринник Ю. О. Особливості корекційної роботи з розвитку мовлення дітей дошкільного віку з розладами аутичного спектру. Суми: СумДПУ ім. А. Макаренка, 2021. 94 с.
6. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму: монографія. Київ: Фенікс, 2010. 320 с.
7. Norrelgen F., Fernell E., Eriksson M., Hedvall Å., Persson C., Sjölin M., Gillberg C., Kjellmer L. Children with autism spectrum disorders who do not develop phrase speech in the preschool years. Autism. 2015. Vol. 19 (8). P. 934–943.

*Марущинець Олександра Ярославівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Науковий керівник: Вовчок Вікторія Михайлівна,
асистент кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево*

**КОМАНДНИЙ ПІДХІД У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ
СУПРОВОДІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В
ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>